

Rapport

Een onderzoek naar informatieverstrekking door de Dienst Terugkeer en Vertrek.

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klacht over Dienst Terugkeer en Vertrek gegrond.

Datum: 20 januari 2016

Rapportnummer: 2016/005

KADER

Een vreemdeling kan op grond van de Vreemdelingenwet 2000 (Vw 2000) in aanmerking komen voor, al dan niet tijdelijk, verblijf in Nederland (of uitstel van vertrek uit Nederland) op grond van zijn gezondheidstoestand. De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) beslist of een vreemdeling uitstel van vertrek uit Nederland of verblijf in Nederland op medische gronden wordt toegestaan. Om dit te kunnen beoordelen, heeft de IND deskundig advies van een arts nodig. Het Bureau Medische Advisering (BMA) vervult deze rol en brengt advies uit aan de IND. Voordat de IND een beslissing neemt, wil de IND van het BMA weten of de betrokken vreemdeling medische klachten heeft, of de vreemdeling in Nederland een medische behandeling ondergaat en, zo ja, waar deze behandeling uit bestaat. Wanneer een vreemdeling medische klachten heeft en hiervoor in Nederland wordt behandeld, dan wil de IND weten of er bij de vreemdeling een medische noodsituatie op korte termijn ontstaat als de behandeling zou uitblijven. Onder medische noodsituatie wordt verstaan: die situatie waarbij betrokkene lijdt aan een stoornis waarvan op basis van de huidige medisch-wetenschappelijke inzichten vaststaat dat het achterwege blijven van behandeling op korte termijn zal leiden tot overlijden, invaliditeit of een andere vorm van ernstige geestelijke of lichamelijke schade. 'Op korte termijn' betekent binnen een termijn van drie maanden. Mocht er volgens het BMA in een bepaald geval een medische noodsituatie op korte termijn ontstaan als behandeling zou uitblijven, dan wil de IND advies over de vraag of de noodzakelijke behandeling beschikbaar is in het land van herkomst. Verder kan de IND aan het BMA vragen of de vreemdeling in staat is om te reizen gezien zijn medische conditie.

AANLEIDING

Verzoekster komt uit Armenië en zij is een voormalig asielzoekster wier asielverzoek geruime tijd geleden is afgewezen. Verzoeksters advocaat heeft de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie ook gevraagd om uitstel van vertrek uit Nederland vanwege haar slechte gezondheid (artikel 64 Vw 2000, zie Achtergrond). De staatssecretaris heeft dit geweigerd. Voorafgaand aan deze weigering is advies gevraagd aan het BMA. Volgens het BMA heeft verzoekster psychische klachten en deed zij in het verleden tweemaal een poging tot zelfdoding. In Nederland wordt verzoekster behandeld door een psychiater en een sociaal psychiatrisch verpleegkundige. De behandeling bestaat uit ondersteunende gesprekken en medicatie. Volgens het BMA zou bij het uitblijven van een behandeling een medische noodsituatie op korte termijn kunnen ontstaan. Het BMA stelt dat behandeling in Armenië beschikbaar is. Wel geeft het BMA aan dat verzoekster tijdens de reis dient te worden begeleid door een psychiatrisch verpleegkundige. Ook dient verzoekster volgens het BMA in Armenië fysiek te worden overgedragen aan de behandelaar, omdat zonder behandeling een medische noodsituatie kan ontstaan en de klachten van betrokkene zodanig zijn dat zij zelf het belang van behandeling niet zal (kunnen) inzien of zij wordt belemmerd in het zelfstandig regelen van behandeling.

KLACHTBEHANDELING DT&V

Verzoeksters advocaat diende bij de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) een klacht in, omdat zij vond dat de DT&V haar onvoldoende informeerde over de medische overdracht bij een eventuele toekomstige uitzetting van verzoekster. Ook verzocht zij stukken waaruit blijkt dat bij een uitzetting wordt voldaan aan de medische reisvoorwaarden die het BMA heeft gesteld. De DT&V heeft deze klacht gegrond verklaard, omdat was gebleken dat niet alle stukken met betrekking tot de medische overdracht aan verzoekster waren gestuurd. De DT&V heeft de advocaat daarom een e-mail van 24 juni 2014 doorgestuurd (zie Achtergrond). Deze e-mail is geanonimiseerd aan de advocaat verstrekt. Een niet geanonimiseerde kopie van de e-mail is aan de Nationale ombudsman verstrekt. Hieruit blijkt dat de e-mail afkomstig is van een kliniek in Armenië en gericht is aan de DT&V. Deze kliniek is niet de door het BMA genoemde behandelinstelling, maar fungeert als tussenpersoon. Volgens de DT&V is in deze e-mail vermeld aan welk ziekenhuis de medische behandeling van verzoekster zal worden overgedragen als zij terugkeert naar Armenië. Ook is hierin volgens de DT&V vermeld dat de behandeling gratis zal zijn. De DT&V stelt in de beslissing op de klacht dat het BMA-advies is vertaald in het Armeens, zodat volstrekt duidelijk is welke behandeling verzoekster moet ondergaan en welke medicatie voor haar beschikbaar moet zijn. De DT&V stelt voorts dat alle voorhanden zijnde stukken aan verzoekster zijn overhandigd.

Na de klachtbehandeling door de DT&V benaderde verzoeksters advocaat de Nationale ombudsman. Zij vond de door de DT&V verstrekte informatie namelijk onvoldoende. De e-mail die de DT&V had verstrekt, was volgens de advocaat van een onbekende tussenpersoon aan een onbekende ambtenaar die stelt dat er afspraken voor verzoekster zijn gemaakt met het ziekenhuis. Wie deze tussenpersoon is, waarop deze persoon zich baseert, een bewijs van akkoord van het ziekenhuis zelf, bijzonderheden over de precieze inhoud van de overdracht, de precieze medische behandeling en de behandelend psychiater ontbreken geheel, aldus verzoeksters advocaat. Ook blijkt niet uit de e-mail welke organisaties met elkaar communiceren.

INTERVENTIE

Nadat verzoeksters advocaat de Nationale ombudsman had benaderd, legde een medewerker van de Nationale ombudsman haar klacht via een interventie aan de DT&V voor. Hierbij werden ook vragen gesteld. Bij de beantwoording van deze vragen heeft de DT&V laten weten dat een behandelinstelling in Armenië zich bereid heeft verklaard om de behandeling van verzoekster voort te zetten en de kosten hiervan te dragen. De DT&V heeft een afschrift en vertaling van een schriftelijke verklaring van een instelling in Armenië aan de Nationale ombudsman verstrekt (zie Achtergrond). Deze verklaring is van 19 juni 2014. Nadat de Nationale ombudsman deze verklaring aan verzoeksters advocaat had voorgelegd, gaf zij aan dat zij deze informatie niet voldoende vond. Vervolgens is de Nationale ombudsman een schriftelijk onderzoek naar verzoeksters klacht gestart.

KLACHT

Verzoekster klaagt erover dat de DT&V haar niet tijdig en volledig informeert over de precieze omstandigheden en voorwaarden waaronder haar uitzetting uit Nederland zal worden uitgevoerd.

BEVINDINGEN

Standpunt verzoeksters advocaat

Verzoeksters advocaat stelt dat vaststaat dat voor verzoeksters uitzetting verregaande medische voorzieningen nodig zijn om het ontstaan van een medische noodsituatie te voorkomen. De advocaat stelt dat verzoekster al sinds begin 2013 wacht op duidelijkheid over de precieze omstandigheden waaronder een uitzetting zal plaatsvinden. Zij vindt dat de DT&V consequent heeft geweigerd om aan te tonen dat de noodzakelijke medische overdracht inderdaad gegarandeerd kan worden. Verzoeksters advocaat heeft op 6 november 2013 aan de DT&V gevraagd om te laten weten in hoeverre er inderdaad een fysieke overdracht naar een behandeld psychiater in Armenië kan en zal worden geregeld. Volgens de advocaat kwam hierop geen reactie en daarom diende zij een klacht in bij de DT&V. Vervolgens heeft er een gesprek tussen verzoekster en de DT&V plaatsgevonden. Daarna stuurde de DT&V een brief waarin stond dat er uitvoering zal worden gegeven aan de gedwongen terugkeer van verzoekster conform de voorwaarden zoals het BMA die had gesteld. Volgens verzoeksters advocaat bleek echter op geen enkele wijze dat de fysieke overdracht aan een behandelend psychiater ook inderdaad gegarandeerd was.

Verzoeksters advocaat stelt dat in de verklaring van de instelling van 19 juni 2014 niet staat wat de DT&V erin leest. Zij vindt dat uit de verklaring slechts blijkt dat verzoekster een beroep kan doen op een verzekering net als anderen dat kunnen. Zij vraagt zich af hoe het bijvoorbeeld gaat met wachttijden. Volgens de advocaat staat er niet in de verklaring dat verzoekster fysiek en daadwerkelijk zal worden overgedragen aan een psychiater. De stelling van de DT&V dat uit de verklaring kan worden opgemaakt dat de instelling bereid is en in staat is de bestaande behandeling van verzoekster na terugkeer voort te zetten en dat dit kosteloos zou zijn, is volgens de advocaat gebaseerd op fantasie. De advocaat is er niet van overtuigd dat de zorg door de overheid gefinancierd wordt. Zij las op internet dat de zorg slechts 24 dagen gegarandeerd is. Verder stelt verzoeksters advocaat dat het BMA als voorwaarde heeft gesteld dat de nu in Nederland gegeven behandeling in Armenië wordt voortgezet. Zij vindt dan ook dat de DT&V zich niet kan verschuilen achter het feit dat de psychiater in Armenië later maar moet gaan bepalen welke behandeling nodig is. De advocaat wil een bevestiging van de instelling die verzoeksters behandeling zal overnemen waarin staat wie de behandelend psychiater zal zijn en welke behandeling zal worden gegeven.

Verder vindt verzoeksters advocaat het vreemd dat deze verklaring van de instelling van 19 juni 2014 pas naar boven is gekomen tijdens de klachtbehandeling door de Nationale

ombudsman, terwijl zij herhaaldelijk heeft verzocht om meer informatie en de verklaring toen niet is verstrekt. In dit verband wijst de advocaat erop dat de DT&V op 21 november 2014 heeft gesteld dat alle stukken aan haar waren overhandigd, terwijl op dat moment de verklaring van de instelling nog niet was verstrekt en die verklaring van vóór 21 november 2014 is.

Standpunt staatssecretaris van Veiligheid en Justitie en DT&V

Naar aanleiding van het onderzoek van de Nationale ombudsman heeft de staatssecretaris laten weten dat op verzoekster de wettelijke plicht rust Nederland zelfstandig te verlaten. De DT&V heeft haar daarbij zoveel mogelijk willen faciliteren. Door middel van het voeren van vertrekgesprekken is aan verzoekster informatie verschaft over onder andere de verschillende vertrekmogelijkheden. De DT&V heeft op 1 september 2008, 6 oktober 2008, 30 oktober 2008, 17 april 2014 en 28 mei 2015 gesprekken met verzoekster gevoerd.

De medische overdracht wordt geregeld door de DT&V. Nu de DT&V niet over de benodigde (medische) expertise beschikt, is de DT&V aangewezen op de adviezen van het BMA. De door het BMA in zijn advies genoemde behandelinstelling is gevraagd of zij bereid is de in Nederland lopende behandeling voort te zetten na terugkeer van verzoekster in Armenië. Vervolgens heeft de instelling de verklaring van 19 juni 2014 afgegeven. De Nederlandse overheid hecht aan een zorgvuldige terugkeer van vreemdelingen met een ernstige medische achtergrond, zoals verzoekster. Zij zal daarom niet alleen worden begeleid door de KMar en een verpleger met ervaring in de psychiatrie, maar ook door een medewerker van DT&V die verantwoordelijk is voor de organisatie en uitvoer van de medische overdracht van verzoekster. Deze medewerker van de DT&V zorgt voor de overdracht van het medisch dossier en de eventueel aanwezige medicatie aan de instelling in Armenië.

Een bewijs van de exacte aard van de behandeling na terugkeer van verzoekster in Armenië kan voorafgaand aan het vertrek niet worden gegeven. Het is immers aan verzoekster en haar toekomstige behandelaar om na terugkeer te bepalen op welke wijze de behandeling voortgezet zal gaan worden en wat de aard en intensiteit zal zijn. De instelling in Armenië is voorafgaand aan het daadwerkelijke vertrek van verzoekster wel geïnformeerd over de aard van de aandoening van verzoekster en er zal gedurende de feitelijke overdracht nog een toelichting plaatsvinden door de medisch begeleider over de medische achtergronden van verzoekster. De staatssecretaris stelt dat slechts sprake kan zijn van een uitzetting, indien aan de door het BMA gestelde voorwaarden wordt voldaan. Van een wachttijd zal dus nimmer sprake zijn, aldus de staatssecretaris. Zoals het BMA heeft voorgeschreven, zal verzoekster direct na aankomst in Armenië fysiek worden overgedragen aan een arts van de instelling. Deze instelling kan op voorhand, zonder verzoekster ontmoet te hebben en zonder te weten wanneer zij in Armenië aankomt, niet exact aangeven wie de behandeld arts van verzoekster zal worden.

Na tussenkomst van de Nationale ombudsman is een verklaring van de instelling aan verzoekster verstrekt. De staatssecretaris heeft laten weten dat deze verklaring niet reeds tijdens de interne klachtbehandeling door de DT&V aan verzoeksters advocaat is verstrekt, omdat de voorbereiding van de feitelijke overdracht van de vreemdeling is belegd bij de regievoerder van de afdeling Bijzonder Vertrek. Deze verklaring was tijdens de interne klachtbehandeling dan ook niet in het bezit van de DT&V. Pas nadat bleek dat de advocaat de door de DT&V verstrekte e-mail onvoldoende vond, is de verklaring van de instelling opgevraagd. De staatssecretaris stelt dat op dit moment alle vertrekdossiers van de DT&V gedigitaliseerd worden, waarbij alle dossierstukken worden gescand. Dit zou een dergelijke situatie in de toekomst moeten voorkomen, aldus de staatssecretaris. Verder heeft de staatssecretaris verzoekster en haar advocaat nogmaals uitgenodigd voor een gesprek waarin opnieuw stap voor stap zou worden toegelicht hoe de overdracht zal plaatsvinden.

Reactie advocaat verzoekster

Naar aanleiding van de mededeling van de staatssecretaris dat verzoekster nogmaals zal worden uitgenodigd voor een gesprek, heeft verzoeksters advocaat gesteld dat het veel logischer is om haar te informeren over het faciliteren van de terugkeer in plaats van verzoekster. Daarnaast lijkt het de advocaat een stuk zinvoller om dit schriftelijk te doen. Zij wijst er ook op dat de gesprekken met DT&V voor verzoekster ontzettend bezwarend zijn, onder meer omdat in de gesprekken de nadruk wordt gelegd op het feit dat verzoekster zich moet neerleggen bij terugkeer en zij zelf actie moet ondernemen om terug te keren. Volgens de advocaat zijn dit soort gesprekken funest voor verzoeksters medische toestand.

BEOORDELING

Het vereiste van goede informatieverstrekking houdt in dat de overheid ervoor zorgt dat de burger de juiste informatie krijgt en dat deze informatie klopt en volledig en duidelijk is. Zij verstrekt niet alleen informatie als de burger erom vraagt, maar ook uit zichzelf.

Bij brief van 4 juli 2014 heeft de DT&V laten weten dat de DT&V uitvoering kon geven aan de medische overdracht van verzoekster naar Armenië. Op dat moment was de verklaring van 19 juni 2014 al afgegeven en was de e-mail van 24 juni 2014 al verstuurd. De Nationale ombudsman is van oordeel dat als het BMA in zijn advies de fysieke overdracht als reisvoorwaarde stelt en de DT&V aangeeft dat kan worden voldaan aan deze voorwaarde, de DT&V uit zichzelf informatie dient te verstrekken waaruit dat blijkt. Een vreemdeling dient immers zelf te kunnen nagaan of inderdaad aan de gestelde reisvoorwaarde kan worden voldaan. Het BMA heeft deze reisvoorwaarde gesteld om een medische noodsituatie op korte termijn te voorkomen dus het belang van de vreemdeling is groot. Door bij de brief van 4 juli 2014 niet direct de e-mail van 24 juni 2014 en de verklaring van 19 juni 2014 te verstrekken, heeft de DT&V verzoekster naar het oordeel van de Nationale ombudsman niet tijdig en volledig geïnformeerd.

Nadat verzoeksters advocaat bij de DT&V een klacht had ingediend, werd aan haar de e-mail van 24 juni 2014 verstrekt. Dat deze e-mail geanonimiseerd aan de advocaat is verstrekt, acht de Nationale ombudsman begrijpelijk. Uit de geanonimiseerde e-mail blijkt echter ook niet welke instanties met elkaar communiceren. Hierdoor was voor verzoeksters advocaat niet duidelijk welke waarde zij aan de e-mail zou moeten hechten. De door de DT&V verstrekte e-mail van 24 juni 2014 bevatte naar het oordeel van de Nationale ombudsman dan ook geen duidelijke en volledige informatie.

Gezien het voorgaande is de Nationale ombudsman van oordeel dat de DT&V het vereiste van goede informatieverstrekking heeft geschonden.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Ten aanzien van de vraag of de DT&V met de op dit moment verstrekte informatie verzoekster voldoende duidelijk heeft geïnformeerd over de omstandigheden en voorwaarden waaronder haar uitzetting uit Nederland zal worden uitgevoerd, overweegt de Nationale ombudsman als volgt.

In de verklaring van 19 juni 2014 is vermeld dat verzoekster aanspraak kan maken op zorg. De woorden 'aanspraak maken op' kunnen op meerdere manieren worden uitgelegd. Dat lijkt niet wenselijk. Als het gaat om de vraag of kan worden voldaan aan een door het BMA gestelde reisvoorwaarde, dient zonder meer duidelijk te blijken of aan die voorwaarde kan worden voldaan. De Nationale ombudsman leest deze verklaring in samenhang met de e-mail van 24 juni 2014 en de toezeggingen dat een medewerker van de DT&V in Armenië zal zorgen voor de overdracht van het medisch dossier. Daarmee is naar het oordeel van de Nationale ombudsman duidelijk dat geen sprake zal zijn van een wachttijd en verzoekster direct na aankomst in Armenië fysiek zal worden overgedragen aan een arts van de instelling. Hierbij merkt de Nationale ombudsman op dat de medewerker van de DT&V er zorg voor dient te dragen dat verzoekster bij de fysieke overdracht duidelijk wordt gemaakt wie haar behandelend arts zal zijn. De DT&V heeft aangegeven dat het BMA-advies is vertaald in het Armeens. De DT&V dient deze vertaling aan de behandelinstelling te verstrekken. Hierbij dient de DT&V zich ervan te vergewissen dat de behandelinstelling voldoende duidelijk is welke behandeling noodzakelijk is om een medische noodsituatie te voorkomen. De Nationale ombudsman laat zich niet uit over de vraag of de fysieke overdracht voldoende gegarandeerd is, aangezien het oordeel over deze vraag is voorbehouden aan de rechter.

CONCLUSIE

De klacht over de onderzochte gedraging van de Dienst Terugkeer en Vertrek is gegrond wegens schending van het vereiste van goede informatieverstrekking.

AANBEVELING

De Nationale ombudsman geeft de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie in overweging om – in de situatie dat de DT&V stelt dat aan een door het BMA gestelde reisvoorwaarde kan worden voldaan – de DT&V direct en uit zichzelf stukken aan de betrokken vreemdeling te laten verstrekken waaruit blijkt dat aan de reisvoorwaarde kan worden voldaan.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

ACHTERGROND

Artikel 64 Vw 2000

Uitzetting blijft achterwege zolang het gelet op de gezondheidstoestand van de vreemdeling of die van een van zijn gezinsleden niet verantwoord is om te reizen.

E-mail 24 juni 2014

In deze e-mail is weggelakt van wie en aan wie deze e-mail is. In de tekst is het volgende vermeld:

"After some negotiation process and meetings we have already received the agreements from the hospitals (...) Center and (...) Center agree to accept the migrant (verzoekster; N.o) and provide the treatment by state order (free of charge). When you wille organize the transfer of (verzoekster; N.o.) to Armenia and inform us in advance about the terms we will pass this information to the particular hospital".

Verklaring 19 juni 2014

In de Nederlandse vertaling van de verklaring van het Ministerie van Volksgezondheid van de republiek Armenië, Centrum (...) is het volgende vermeld:

"In antwoord op uw schrijven (...) delen wij mee dat het Centrum (...) psychiatrische zorg biedt aan ingezetenen van de Republiek Armenië die in aanmerking komen voor door de overheid gefinancierde zorg. Bijgevolg kan (verzoekster, N.o.) als ingezetene van de Republiek Armenië aanspraak maken op door de overheid gefinancierde psychiatrische zorg in het Centrum (...). Als contactpersoon kunt u zich wenden tot (...)"